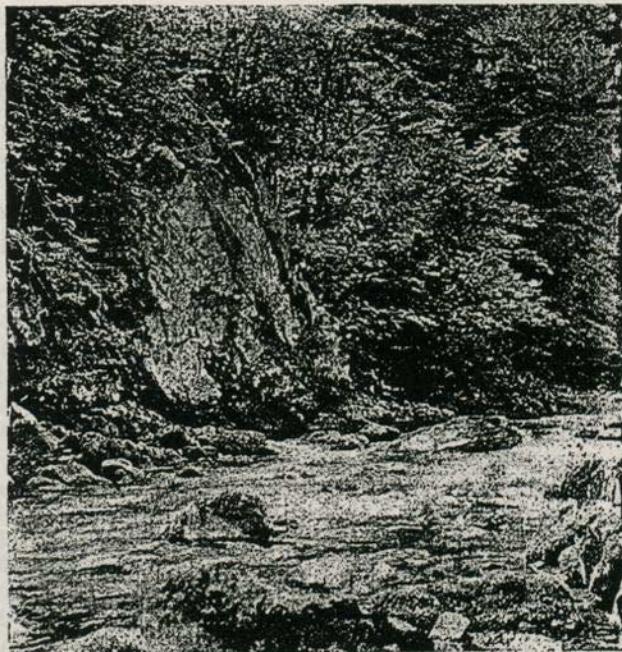

PLANINARSKI VJESNIK

ZELENI VIR I SLAPOVI IŠEVNICE.

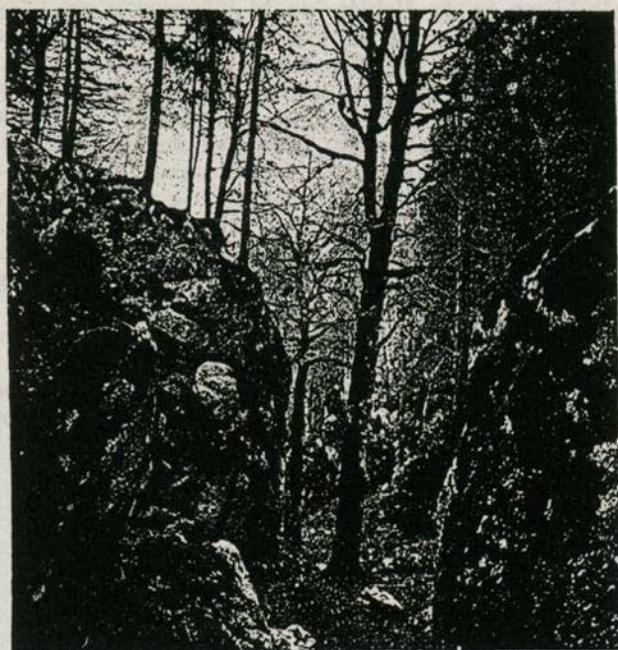
1. STIJENE UZ OBALU IŠEVNICE

2. PRVI SLAP IŠEVNICE

3. NIZ SLAPIĆA POTOKA IŠEVNICE

4. BEGOVA STAZA KOD BIJELE LASICE

5. SLAP NAD IZVOROM IŠEVNICE OKO 60 m. VISOK

ZELENI VIR

U našem Gorskem kotaru, koji možemo radi njegovih prirodnih krasota nazvati hrvatskom Švicom, imade mnogo predjela, koji su malo poznati našim planinarima, a još manje strancima. Većina ih je prilično udaljena od željeznice, a time je dosta otešan prilaz do njih, kao Bijele Stijene kod Bjelolasice, Pakleni kod Obručkog sklopa, izvor Kupe i drugi; ali imade i takovih, koji leže vrlo prikladno, a ipak ih malo znademo, ili su nam uopće gotovo potpuno nepoznati. Jedan od tih potonjih je „Zeleni vir”, izvor potoka Iševnice kod Skrada. Sumnjam, da bi se u Gorskem kotaru mogao naći kraj, koji bi bio ravan ovom, jer se rijetko pećine i divlji okoliš, kao „Begova staza” kod Bijelih stijena, nalaze u zajednici sa vodom tekućicom, a uza to bujno cvijeće, kao kod „Zelenog vira”.

Taj izvor sam pohodio sa gosp. Juricom Ružićem sredinom mjeseca lipnja, pa hoću ovdje da opišem put do toga krasnog vira, a uz to prilažem i pet slika, da popune taj opis.

Zaputismo se noćnim osobnim vlakom iz Rijeke u Delnicu, kamo prispjesmo nakon dva sata vožnje. Tu smo nešto založili, a onda se zaputismo cestom u Brod na Kupi. Često smo stali uz put, da se divimo naravi, koja se je budila iz noćnog sna, pa zato prispjesmo u Brod istom oko 4 i pol sati. Tu su još svi spavali, te smo čekali do 5 sati na zajutrat. U jednoj gostionici sjedili smo uz čašu svježega mljeka do 6 i pol sati, a onda krenusmo na put, da se divimo prirodom prirozu, koji su rijetki ljudi vidjeli.

Hodeći po prilici pô sata uz desnu obalu Kupice, dodjosmo do potoka Iševnice, te smo dalje krenuli desnom njezinom obalom. Rijetko sam video na kupu jednom toliko jagoda, kao ovdje. Već odavle smo se divili strminama, što ih čine obale Iševnice, i krasnom položaju seoca Lózac doljni. Tu vodi i most preko potoka, ali se mi i nadalje držimo desne obale, koja nam se sudeći po karti činjaše lakšom. Iz početka hodasmo livadama, a naskoro zakrenusmo u šumu.

Na jednoj čistini nas je opet iznenadila šuma jagoda. Idući tako kroz šikarje, opazih u jednoj stijeni otvor. Već smo se poveselili, da je to koja veća spilja. Napalismo svjetiljku i krenusmo unutra. Najprije nekih 35 metara ravno, a onda zakrenusmo desno u jednu malu dvoranu. Tu bijaše i nekoliko stalaktita, a visina dvorane bijaše nekih 6—7 metara. Promotriši pomnijivije otvor, uvjerimo se, da je to veća spilja, kojoj je otvor zasut zemljom i granjem, valjda od nabujalog potoka. Krenusmo dalje i zamjetimo, da je dalji put po desnoj obali dosta težak. Na zgodnom smo mjestu pregazili vodu, što nam je bilo to lakše, što smo imali nepromocije cipele. Naskoro ugledasmo malen otočić, pun velikolinskog bilja, nešto dalje jedno veliko brvno. Ugodno hodanje po šumi nije više dugo potrajal, jer su obale sada sastojale samo od strmih stijena (sl. 1.), a nastavak bijaše strma šuma. Još i sada se čudim, da smo tu čitavi prošli. Odmah uz obalu bijaše stijena oko 12 metara visoka, a ispod nje voda, tri četvrti metra duboka, dok je nad njom šuma tako strma, da nismo mogli proći ni pužući. Ne preosta nam drugo, nego da viseći o granju a nogama u zraku tih 20 metara prodjemo. U takvoj situaciji

nisam još nikada bio. Već odavle smo čuli žubor slapova. Još nekoliko časaka hoda, i mi ugledasmo prvi slap pred sobom (sl. 2.).

Visina njegova iznosi neka 2 metra, a baca se u malo jezerce, u kome bijaše lijepih pastrva, koje smo kruhom hranili. Nagledavši se toga prizora zaputismo se polako pužući na stjenama uz vodu, te uspevši se uz slap ugledasmo pred sobom niz malih slapića, a medju njima povaljena debla, većinom već trula. (Sl. 3.). Tu se nismo mogli dosta nagledati prirode. Držim, da bi jedan dio Begove staze (sl. 4.), kada bi u njoj voda tekla, isto tako izgledao. Krenusmo dalje, ali u to počne sipiti sitna kišica. Ja se već prestraših, da to kiši, ali u to opazismo pred sobom slap, koji se sa strme, 60 metara visoke stijene, okomito niza stijene baca. (Sl. 5.). Ali to ne bijaše sve, što je priroda ovdje stvorila. Ispod slapa desno otvara se spilja, koje je otvor 15 metara visok, a isto tako i širok. Da možemo u nju unići, morali smo opet vodu pregaziti. Dok smo došli u spilju, bili smo već prilično mokri od slapa. Spilja je oko 40 metara duga, a 20 metara visoka. U sredini je jedno jezerce, a sa stropa curi voda u to jezerce. Svod imade divnu zelenu boju kao i jezerce. Pogled prama vani upravo je čaroban. Desno u kutu vidi se slap, a lijevo silna stijena oko 100 metara visoka, dok je u sredini krašna šumica, koja se sjaje u sunčanom svijetlu, a sve je to iza finoga zastora sitnih kapljica, koje se u suncu divno zrcala. To je izvor Iševnice!

Sada nam je valjalo udariti drugim putem i uspeti se do Skradskog kolodvora, što ne bijaše najlakše ni bez opasnosti. Najprije se penjasmo uza vrlo strmu šumu, u kojoj smo i na rukama morali plaziti, a onda se moradosmo verati po okomitoj stijeni, nekih 40 metara visokoj. Kada smo se do polovice uspeli, htjedosmo krenuti natrag, jer smo vidjeli, da je upravo nemoguće uspinjati se po okomitoj stijeni; ali kuda? I povratak bijaše nemoguć, te tako ipak odlučismo, da se dalje penjemo. Na nekojim smo se mjestima samo za travu držali, jer je kamenje od vode bilo vrlo sklisko, a uz to su nas i potkovane cipele mnoga smetale. Cijeli sat smo trebali, da se ovih 150 metara uspnemo. Nakon toga dodjosmo u bukovu šumicu. Ovdje smo pomocu kompasa i karte ustanovili svoj položaj, bacimo još zadnji pogled na stijene zelenog vira, a onda se zaputismo kroz šumu prama Skradskom kolodvoru, gdje smo u 12 i tri četvrti prispjeli. Otidjosmo u obližnju gostioniku na objed, a gostioničar nam nije htio vjerovati, da smo došli u Skrad ravno sa Zelenog vira. U to je došao i naš vlak, i mi se odvezosmo na Rijeku.

Zeleni vir je izlet od jednoga dana, pak bi ga i zagrebački planinari na ovaj način mogli pohoditi:

U 11.55 u subotu noćnim osobnim vlakom u Delnicu, kamo dolaze u 4.45. Odavle imadu 2 i četvrt sata lakog i ugodnog hoda do Broda na Kupi, kamo mogu prispjeti oko 7 sati. Tu mogu u gostionici uzeti zajutrat, a svatko će im u mjestu znati pokazati put do Iševnice, odakle mogu po opisanom putu krenuti do vira. Od Zelenog vira neka krenu prama Skradskoj stanici, kamo mogu prispjeti i po sata poslije podne. Tu mogu u gostionici blizu kolodvora objedovati, a u 3.57 sobnim vlakom u Zagreb, kamo dolaze u 8.11 na večer.

J. Pany.

PLANINARSKE VJESTI.

JESENSKI IZLETI. Iza vrlo loše ljetne sezone nastalo je oko polovine kolovoza prilično povoljno vrijeme, koje je potrajalo do blizu polovine rujna. To su razdoblje upotrebili mnogi naši planinari za izlete na planine u Gorskem kotaru, Velikoj Kapeli i na Velebitu. Tako smo doznali, da je u to vrijeme više skupina djaka, po 3—5 zajedno, pohodilo sve znatnije vrhunce Gorskega kotara, napose Rišnjak, Snježnik, Klek, Bitoraj, Viševicu. Jedna skupina profesora uspela se na Rišnjak i Snježnik i sišla k izvoru Kupe kod Razlaga. Vrijedno je spomenuti, da je jedna zagrebačka gospodja sa svojim sinom srednjoškolcem izvela cijeli niz uspona gotovo na sve znatnije vrhove Gorskega kotara i ondje boravila oko 8 dana. Gorski kotar uopće sve više privlači planinare i izletnike iz bliza i daleka. Na njegove se vrhunce uspinju sve češće ne samo zagrebački, nego i primorski planinari, napose sa Sušaka i Rijeke. Nema sumnje, da tomu porastu izletnika nemalo doprinosi činjenica, što je H. P. D. dalo dobro označiti putove na znatnije vrhove Gorskega kotara. No naši planinari ne zanemaruju ni visova u Velikoj Kapeli, Bjelolasice i Bijelih Stijena. Potonje osobito privlače gorljive planinare svojom divljom romantikom, teško prohodnim uzlazom i krasnim runolistom. No u onim stranama rijetko je lijepo vrijeme i tako je uspon rijetko okrujen potpunim uspjedom. Nekoliko se planinara uspelo i na Golu Plješivici kraj Plitvičkih jezera, na koju su sada sa triju strana izve-

dene markacije. O usponima na južni Velebit govorili smo u prošlom broju, a sada možemo javiti, da se je na sjeverni Velebit ove godine uspelo više naših planinara i prirodnih stručnjaka. Jedan nam od njih javlja, da su vrlo dobre markacije, što ih je proljetos dalo izvesti H. P. D. od Krasne pod Velebitom na Jezera i dalje na Mali Rajinac, pak od ovoga do Alana. Na godinu će se taj rad nastaviti, da se tako poput južnog i sjeverni Velebit otvoriti domaćim i stranim planinarama.

NASI PLANINARI NA ALPAMA. I ove je godine više naših planinara izvelo nekoliko težih uspona na visoke Alpe; a naročito oveči je broj pohodio slovenske planine, Savinjske i Julske Alpe. U rano proljeće uspela se jedan naš član sa dva mladića po snijegu i ledu na Dobrati i Stol u Karavankama. Drugi naš član uspeo se odvažno po dubokom snijegu i ledu početkom svibnja na Triglav i kasnije još dva puta prije otvorenja slovenske planinarske kuće na Kredarici. Isti se član uspeo 7. i 8. rujna sa slovenskim planinaron R. Bodrurom na Jalovec (2643 m), koji se ubraja među najteže uspone u Julskim Alpama. Dva naša člana pokušala su po nepovoljnem vremenu početkom kolovoza uspon na Grossglockner i po mečavi do priješće tik pod vrhunac, ali se radi strašnog nevremena moradoše vratiti. Na tom povratku bili su izvrženi velikim opasnostima, ali su im sretno izbjegli i zdravi se vratili.

Savinjske ili Kamničke planine pohodilo je ove jeseni više naših planinara. Do prvih dana rujna bilo je u planinarskim knjigama zabilježeno osam hrvatskih planinara, i to šest iz Zagreba, a dva iz pokrajine. Od ovih je dr. I. Krajač, odvjetnik u Jastrebarskom, kod svojih uspona pravio snimke najznačajnijih vrhova Savinjskih planina i dobrostivo ih poslao uredništvu ovog vjesnika zajedno sa zanimljivim opisom. Te snimke i opis počinjemo donositi u budućem broju. U tim planinama ima na krasnom mjestu Okrešlu slovenska planinarska kuća. Od te kuće pruža se sjajan pogled na okolne vrhunce Savinjskih gorostasa i na krasnu Logarsku dolinu. Do te kuće nije težak prilaz s raznih strana: iz Željezne Kaple kroz Logarsku dolinu, iz Savinjske doline kroz Solčavu, pak iz Belske i Jezerske doline. S toga rado posjećuju tu kuću izletnici, koji ljetuju u tim gorskim dolinama. Medju takvim posjetnicima Okrešla bilo je ove godine, oko 30 Hrvata, i to većinom iz Zagreba, dok ih je u prošlim sezonoma bilo tek 4—6. Taj porast pokazuje, da naši ljudi ljeti počinju u većem broju zalaziti u slovenske alpinske krajeve, što je svakako bolje, nego da za skupe novce ljetuju u tudjini, u Tirolu i susjednim zemljama.

Naši su planinari na Savinjskim planinama bili dosta sretne ruke. Gotovi svi se hvale, da su imali kroz više dana krasno vrijeme i da su se naužili sjajnih i dalekih vidika sve do Grossglocknera, Ortlera i Dolomita. Naročito ona dvojica, što su se uspeli 4. rujna od Okrešla kroz ždrijelo Turski žleb na Skutu, uzivali su sa toga vrhunca sjajan i prekrasan vidik. Na cijelom su usponu našli za čudo malo snijega, napose u zatvorenom prodoru Turskom žlebu bilo je malo snijega samo uz okomite stijene Turske gore. Inače je taj prodor sve do kasne jeseni pun snježnih naslaga. I na istočnom podnožju Skutine piramide bilo je malo snijega, zato je prilaz do uspona bio znatno lakši, nego li prošle godine, kadno su ona strma prudišta bila pokrita snijegom i ledom.

Unatoč nepovoljnu vremenu uspeo se oveći broj naših planinara na Triglav i na neke druge vrhunce Julskih Alpa. Medju njima ima nekoliko novajlija, koje je susretljivo vodio ljubljanski Hrvat i krojački obrtnik g. I. Magdić. Ako je ljetos bilo manje naših planinara na Triglavu nego lani, to se ima pripisati neobično lošemu vremenu, koje je osuđilo mnoge lijepe osnove naših planinara. Dva planinara, koji su se uspeli u rano jutro 8. rujna na vrh Triglava, imali su izvanredno rijedak vidik, sve do Jungfrau u Švicarskoj, a na jugu do Jadranskoga mora. Jedan naš planinar sišao je 10. rujna sa Triglava po dugom napornom putu preko sedam Triglavskih jezera.

POGODNOST HRVATSKIM PLANINARIMA NA DRŽAVNIM ŽELJEZNICAMA. Kako je poznato, zajednički je ministarstvo trgovine podijelilo svojim ćrtpisom od 7. lipnja 1913. br. 35.337. članovima „Hrv. planin. društva“ djelomičnu pogodnost za vožnju na prugama državnih željeznica Zagreb-Lič i Zagreb-Krapina i Zlatar. Ta je pogodnost uz ostalo vezana na ova dva uvjeta: 1. da barem 10 članova zajedno putuje; 2. da se molba radi iskaznica ima podnati ravnateljstvu kr. ug. državnih željeznica u Budimpešti. No odmah iza izdane pogodnosti se pokazalo, da prvi uvjet znatno otešava, a drugi upravo onemogućuje uporabu podijeljene pogodnosti. Teško je naime za zajednički izlet u Gorski kotar na brzu ruku skupiti 10 članova, koji nemaju certifikata, a ako bi se tolik broj i našao, valjalo bi najmanje 8 dana prije izleta poslati molbu na ravnateljstvo u Budimpeštu, da može iskaznica pravodobno stići. Medutim se koji od prijavljenih planinara predomislio ili se poplašio loša vremena, ili pak nije iskaznica stigla na vrijeme — i tako se izlet izjalovljuje i planinari ozlovoljuju. S toga je upravni odbor „Hrv. planinarskog društva“ u srpnju zamolio posredovanjem hrvatske zemaljske vlade zajedničko ministarstvo trgovine, da gornje uvjete preinači ovako: 1. da se iskaznica za vožnju uz podijeljenu pogodnost izdaje, ako barem 5 članova zajedno putuje; 2. da se molba za iskaznicu može podnašati prometnoj upravi državnih željeznica u Zagrebu. Ako se udovolji toj molbi, moći će članovi podijeljenu pogodnost češće upotrebljavati na izletima u Gorski kotar i u hrvatsko Zagorje.

PLANINARSKE PODRUŽNICE. Hrvatsko planinarsko društvo ima u duhu svojih pravila nastojati oko toga, da se u gorovitim predjelima Hrvatske osnuju po primjeru drugih naprednih zemalja planinarske uredbe (kao putovi, markacije, napis, putokazi i skloništa, prenoćišta i planinarske kuće), koje omogućuju osobito u ljetno doba i širim krugovima inteligencije i školske mladeži pohodjanje gora i planina i ujedno popješju promet stranaca, pa tako otvaraju nova vrela gospodarske privrede pučanstvu dotičnih mesta i krajeva. No te se uredbe ne mogu provoditi bez organizacije planinarskih podružnica, koje vrše neposredni nadzor nad planinarskim

uredbama dotičnog kraja. A te podružnice opet treba da stoje u uskoj svezi sa središnjim društvom. Iskustvo drugih zemalja pokazuje, da se planinarstvo može uspješno unapredjivati samo sporazumno i složnim radom središnjega društva i podružnica. U novije doba počinje se i u nas pomicati na osnutak planinarskih podružnica. Dozajemo, da će se za lijepim primjerom Gospičkih planinara povesti doskora Senjani i pod vodstvom g. dra. I. Krajača i drugova osnovati planinarsku podružnicu, koja će voditi brigu za planinarske uredbe na Senjskom Bilu i sjevernom Velebitu. Na Senjskom Bilu, kako je poznato, podigla su braća Krajač udobno sklonište na podnožju i u blizini najviših vrhova Senjskoga Bila. Čujemo, da Senjski planinari tu planinarsku kućicu vrlo rado posjećuju na svojim usponima na Jadićev plan i na Konačića. Na sjevernom Velebitu sruje se slična planinarska koliba, da se omogući planinarama konačenje i dulji boravak na onim krasnim planinama. S drugoga kraja domovine, Slatine, dolazi nam vijest, da nekolicina planinara namjerava ondje osnovati planinarsku podružnicu. Upravni je odbor s veseljem primio taj glas o osnutku podružnice. Bit će dobro, da nove podružnice usvoje jednostavne pravila Gospičke podružnice, koja su već dobila potvrdu zemaljske vlade i nedavno su baš u tu svrhu u našem vjesniku u cijelosti priopćena. Sada bi još trebalo, da se poradi o osnutku planinarske podružnice na Sušaku ili u kojem drugom mjestu našega Primorja, pak u Gorskem kotaru, i Zagorju, gdje ima prilike za njegovanje planinarstva i gdje se osjeća potreba uredba planinarskih.

NESREĆA NA SAVINJSKIM PLANINAMA. Ovogodišnja, ako ni kratka, planinarska sezona bilježi neobično velik broj teških nesreća u visokim Alpama. Većinom im je bilo uzrokom nevrijeme i druge elementarne prilike, kao usovi (lavine), rušenje kamenja, snježna mečava i dr., ali nerijetko treba povod tražiti u slaboj opremi, tjelesnoj nespremnosti i u težnji za vratolomnim prvim usponima. Ovo posljednje, čini se, skrivilo je i tešku nesreću na Savinjskim planinama, kojoj je ovoga ljeta pao žrtvom mladi slovenski planinar Janko Petrić. Naša braća slovenski planinari još nisu pravo zaboravili kobne nesreće na Stolu, gdje je lani o Usksru izgubio život jedan od najboljih slovenskih planinara, prof. dr. Cerk, a već ih stiže drugi, neprežaljeni gubitak smrću smionoga mladića Janka Petrića, koji se strovalio sa grebena Skute u Savinjskim planinama. Već je dugo snovao, kako pripovijeda njegovi drugovi, da preplazi oštar i uzak greben, što ga spaja Rinku i Skutu. Ako su ga i živo odgovarali od te namjere, nije ipak popustio. U subotu 26. srpnja pošao je sa dvojicom svojih drugova od Kamničkoga sedla prema Skuti. Išli su zajedno preko Turske gore do Rinke. Ovdje su se rastali. Drugovi Petrićevi pošli su običnom planinarskom stazom, što vodi pod Rinkom preko „Malih Poda“ na Skutu, a on sam podje ravno preko šiljatoga grebena medju Rinkom i Skutom. U početku su mu drugovi dovikivali i on im se javlja. Najednom začuše na onoj strani, gdje su jošte malo prije vidjeli Petrića, lomljavu kamenja. Sluteći zlo počeli su ga jače zazivati, ali on im se nije više javio. I kad su došli na vrh Skute, čekali su ga i zazivali više od jednog sata, ali njemu ni traga ni glasa. U misli, da možda ipak nije nastradao, već krenuo drugim putem, vratili se drugovi njegovi preko Kokrskog Sedla u Bistrigu. Tu su ga čekali sve do večeri; a jer ga nije bilo, znali su, da mu se nesreća dogodila. Drugi dan rano u jutro pošli su drugovi Petrićevi sa lovcima da ga traže. Pretražili su sav teren na južnoj strani Rinke i Skute, ali bez uspjeha. O nesreći bilo je obaviješteno i Slovensko plan. društvo, koje je odmah poslalo nekoliko svojih članova u Kamničke Alpe, koji su pozvali u pomoć tamošnje vodiče. Na čelu toj ekspediciji bio je g. J. Kunaver, koji nas je već kod nesreće na Stolu upravo zadivio svojom požrtvovnošću i smjelošću. Nakon dugog pretraživanja pošlo je ekspediciji za rukom, da otkrije tijelo nesrećnika. U raspuklini zaledjena snijega, kakovih šest metara duboko, stršilo je tijelo, od kojega su se vidjele gole strašno polomljene noge, stopala upravo rascijepana, a koža se grozno navorala. Tijelo je ležalo na glavice i bilo je tjemenom primrznuto uz led. Teškom mukom izvukli su nesrećnika iz ove rasjeline. Budući da se glava čvrsto primrzla, morali su ga najprije otkopati a onda su ga istom mogli da izvuku. Sada im se ukazao još strašniji prizor. Tijelo bilo je gotovo sasvim golo i u jednoj rani. Stražnji dio glave bio je potpunoma otrgnut, samo na vratu je imao nešto kose. Uz veliku pogibelj života i silne poteškoće prenijeli su u plahte zamotano tijelo na nosiljkama u Jezersko.

Zalosni ovaj slučaj, veli g. Kunaver u opisu ove nesreće u slovenskom „Planinskom Věstniku“, neka ne zastraži našeg naraštaja; nego neka ga pouči, da onaj, tko hoće da pravi tako opasne uspone, mora da bude tome dorastao. Samo ustrajan i snažan planinar može tako teške uspone da izvede.

Veliki izbor

perzijskih sagova, tkanina
za pokućstvo i zastora

Jelačićev trg 28 — Zagreb — Jelačićev trg 28

Filip Haas i sinovi

c. kr. povl. tvornice sagova
va i tkanina za pokućstvo